

Bendruomenė ir bendruomeniškumas seniūnaitijos ir seniūnijos lygmeniu: samprata, raiška, galimybės tobulinti

Algirdas Astrauskas

*Mykolo Riomerio universitetas
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius, Lietuva*

DOI:10.13165/VPA-19-18-2-06

Anotacija. *Šis straipsnis yra parengtas pranešimo, perskaityto Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacijos ir Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto 2017 m. lapkričio 22 d. organizuotoje mokslinėje-praktinėje konferencijoje „Moderni seniūnija – gyvybinga bendruomenė“, pagrindu. Jame aptariami seniūnaitijų ir seniūnijų lygmenyje veikiančioms socialinėms bendruomenėms aktualūs klausimai. Straipsnyje pateikiami mokslininkų F. Tonnieso ir J. Girniaus teiginiai apie žmonių bendruomenę ir jos skirtumus, lyginant su kitu socialiniu bendrumu – žmonių organizacija, taip pat Savivaldybių įstatymo (1919.10.10) priedo „Seniūnijų organizacija“ nuostatos, tuo istoriniu laikotarpiu sudariusios teisinės prielaidas rasti ir reikštis bendruomeniškumui seniūnijos lygmeniu. Šio straipsnio pridedamąją vertę sudaro straipsnio autoriaus suformuluoti teiginiai apie tai, kas, autoriaus nuomone, yra bendruomeniškumas, taip pat siūlymai dėl bendruomeniškumo Lietuvoje dabartiniu laikotarpiu didinimo (stiprinimo) seniūnaitijų ir seniūnijų lygmeniu.*

Raktažodžiai: *bendruomeniškumas, bendruomenė, seniūnija, seniūnaitija*

Keywords: *sociality, community, warden, eldership*

Įvadas

Biologinės ir socialinės sistemos, dažnai vadinamos bendruomenėmis, ir jų skiriamasis požymis – bendruomeniškumas – buvo, yra, greičiausiai, ir ateityje išliks įvairių mokslo sričių – biologijos, sociologijos, socialinės psichologijos, socialinės filosofijos, edukologijos, politologijos, viešojo administravimo ir kt. - mokslininkų susidomėjimo ir tyrinėjimų objektu (objektais). Bendruomenių kilmė (atsiradimas),

jų įvairovė (panašumai ir skirtumai), veikimas (gyvavimas, savivalda, savitvarka), sąveika su kitais bendruomeniniais (ir ne bendruomeniniais) dariniais (sistemomis) bei vienu kitiems daromas poveikis, taip pat bendruomeniškumo kaip bendruomenės išskirtinės savybės (skiriamąjo požymio) raiškos intensyvumas ir jo kaita, bendruomeniškumo savaiminis / ne savaiminis „radimasis“ ir to pagrindu ne bendruomenės tapimas (viršmas) bendruomenė arba bendruomeniškumo silpnėjimas (nykimas) ir bendruomenės erozija (nykimas ir galų gale išyrimas) bei kiti mokslui ir praktikai svarbūs, su šiais fenomenais susiję aspektai nepraranda savo aktualumo iki šiol.

Šiame straipsnyje tikslingai susikoncentruojama tik į vienos rūšies bendruomenėms -teritorinėms socialinėms bendruomenėms - ir konkrečiai į seniūnijų ir seniūnaitijų lygmenyje veikiančioms žmonių bendruomenėms - svarbių klausimų aptarimą. Natūraliai kyla klausimas – kodėl mums rūpi būtent šios rūšies bendruomenės ir bendruomeniškumo raiška jose? Į šį klausimą galima atsakyti taip:

1) visų pirma todėl, kad 1995 metais įgyvendinus Lietuvoje administracinės –teritorinės reformos ir vietos savivaldos reformos pirmąjį etapą, t. y. likvidavus 510 žemesniosios pakopos savivaldybių ir palikus Lietuvoje funkcionuoti tik 56 savivaldybes ne priartinome, bet „nutolinome“ vietos valdžią, o tiksliau - bendruomeninę vietos savivaldą nuo kaimo ir miesto tipo gyvenamosiose vietovėse (kaimuose, miesteliuose, miesto tipo gyvenvietėse) gyvenusių gyventojų (Astrauskas, 2011, 283-298). Tuomet (1995 metais) rajonų ir dalies miestų savivaldybių teritorijos buvo padalytos į seniūnijas, o seniūnijose gyvenantiems žmonėms rūpimi reikalai, kuriuos iki tol (1990-1994 m.) tvarkė gyventojų tiesiogiai renkamos žemesniosios pakopos savivaldybių tarybos, šių tarybų skiriami viršaičiai (kai kur - merai) ir viršaičių (merų) vadovaujamos tarnybos, vykdžiusios tiek viešojo administravimo, tiek ir viešųjų paslaugų teikimo funkcijas, buvo pavesti tvarkyti (tiksliau – administruoti) savivaldybių merų vienvaldiškai skiriamiems seniūnams (kurių teisinis statusas nuo 1995 m. iki šių dienų kelis kartus keitėsi: 1995-1997 metais jie buvo A lygio tarnautojai, nuo 1997 metų – savivaldybių pareigūnai, nuo 2000 m. – B lygio valstybės tarnautojai, nuo 2002 metų iki šių dienų – karjeros valstybės tarnautojai). Supratus, kad pasiūlytas naujas savitvarkos būdas seniūnijoje netenkina daugumos Lietuvos žmonių nuo 1999-2000 metų pradėta ir iki šių dienų tebevyksta paieška tokio seniūnijos valdymo (administravimo) ir viešųjų paslaugų šiame lygmenyje teikimo modelio, kuris sudarytų sąlygas ir pakankamai savarankiškai (ūkine ir finansine prasme) veikti seniūnui ir jo tarnybai, ir į kasdienių vietos reikalų tvarkymą (informavimo, konsultavimo(si) ir įgalinimo formomis) leistų įtraukti seniūnijos administruojamoje teritorijoje gyvenančius gyventojus, stiprintų jų kaimynystės ryšius (t. y. didintų jų bendruomeniškumą);

2) visuomeniškumo ir ypač bendruomeniškumo tarp kaimynystėje (kompaktiškoje teritorijoje) gyvenančių žmonių apraiškų ypač pasigenda iš Lietuvos emigravę ir tokias šalis kaip Vokietija, Prancūzija, Šveicarija ir pan., ten pakankamai ilgai bendruomeniškumo dvasia persmelktoje aplinkoje pagyvenę, ir vėl į Lietuvą sugrįžę lietuviai. Pajutę „tikraji“ bendruomeniškumo jausmą, bendrumo „skonį“, vertę ir naudą jie iš valstybės ir vietos politikų laukia konkrečių sprendimų ir veiksmų, kurie su-

darytų sąlygas ir Lietuvoje telktis (rastis) ir veikti panašaus pobūdžio teritorinėms (kaimynystės ryšiais susijusių) žmonių bendruomenėms ir tokiu būdu didėti (stiprėti) jų bendruomeniškumui;

3) tam, kad būtų sudarytos tinkamos teisinės, administracinės, ekonominės, socialinės ir kitos sąlygos telktis (rastis) ir veikti teritorinėms (kaimynystės ryšiais susijusių) žmonių bendruomenėms ir tokiu būdu didėtų (stiprėtų) jų bendruomeniškumas yra būtina gerai išmanyti tiek a) bendruomenės ir bendruomeniškumo susidarymo (atsiradimo), veikimo (pasireiškimo), sąveikos (santykio) su kitais dariniais (sistemų požymiais) bendruosius dėsningumus, tiek b) kitų šalių sukauptą gerąją patirtį šioje srityje, tiek ir c) kiekvienos šalies specifines (išskirtines) sąlygas ir valdymo (savivaldos, savitvarkos, valdysenos) tradicijas. Taip pat svarbu žinoti ne tik teritorinių žmonių bendruomenių ir joms tam tikroje šalyje ir tam tikru istoriniu laikotarpiu rasti ir veikti sudarytų prielaidų istorinę raidą, bet ir gebėti a) kritiškai vertinti „nuėitą kelią“ ir priimtus politinius sprendimus bei vykdytus veiksmus, b) identifikuoti padarytas klaidas ir problemas, jas sukėlusias priežastis (veiksnius) ir nebekartoti padarytų klaidų. Lietuvoje šiais aspektais yra tikrai palanki situacija: bendruomenės ir bendruomeniškumą yra tyrinėję didelis skaičius užsienio mokslininkų (pvz. R. D. Putnamas, F. Tonnesas, ir kt.) ir Lietuvos mokslininkų (A. Baležentis, J. Girmius, V. Legkauskas, S. Nefas, V. Pilipavičius, M. Romeris, R. Stačiokas, V. Steponienė, G. Žilinskas ir kt.). Jų tyrimai ir skelbti moksliniai darbai yra vertingi įžvalgomis, pastebėjimais ir argumentuotomis rekomendacijomis. Visgi, tikslinga nuolat perkainoti praeityje išmoktas pamokas ir sukauptas žinias, atrinkti ir išplėtoti tuos teiginius, kurie galėtų pasitarnauti, priimant šiandien aktualius politinius ar administracinius sprendimus;

4) kaip jau buvo rašyta, Lietuva turi galias (stiprias) vietos savivaldos ir tuo pačiu bendruomeniškumo vietos lygmeniu šaknis. Nors Pirmosios Lietuvos Respublikos (1918-1940 metai) laikotarpiu bendruomeniškumas teritoriniu aspektu buvo bandomas skiepyti valsčių ir miestų valsčių teisėmis (antraeilių miestų) lygmeniu, tačiau Mykolo Romerio nuomone (Romeris, 2008, 14-39) valsčius tebuvo „dirbtina“ vietos (teritorinė) bendruomenė, o „natūraliosios“ vietos (teritorinės) bendruomenės galimas egzistavimas buvo siejamas būtent su tuo metu valsčiaus dalyje - seniūnijoje (seniūnijos teritorijoje) gyvavusia kaimynystės ryšiais susijusia žmonių visuma. Iš 1919 m. spalio 10 d. priimto Savivaldybių įstatymo priedo, skirto sistemškai apibrėžti seniūnijos organizaciją, kurį esant, beje, žino ne dažnas praktikas ir net mokslininkas, galime daug ką vertingo rasti ir kūrybiškai pritaikyti šios dienos sprendimams priimti.

Šio straipsnio tikslas – apžvelgus bendruomenės ir bendruomeniškumo teorinius aspektus bei Lietuvoje sukauptą patirtį, kuriant teises prielaidas bendruomeniškumui rasti ir reikštis seniūnijos lygmeniu, pateikti siūlymus dėl bendruomeniškumo Lietuvoje dabartiniu laikotarpiu didinimo (stiprinimo) seniūnaitijų ir seniūnijų lygmeniu, vadovaujantis Lietuvoje sukaupta patirtimi ir naujais straipsnio autoriaus suformuluotais teoriniais teiginiais.

Tikslui pasiekti išsikelti uždaviniai:

1) pateikti mokslininkų F. Tonnieso ir J. Girniaus teiginius apie bendruomenę (jos esmę) ir santykį su kitu socialiniu bendrumu - organizacija;

2) pateikti Savivaldybių įstatymo (1919.10.10) priedo „Seniūnijų organizacija“ nuostatas, tuo istoriniu laikotarpiu sudariusias teisinės prielaidas rastis ir reikštis bendruomeniškumui seniūnijos lygmeniu;

3) pateikti naujų teiginių apie tai, kas yra bendruomeniškumas ir koks jo santykis su žmonių bendruomene;

4) pateikti siūlymus dėl bendruomeniškumo Lietuvoje dabartiniu laikotarpiu stiprinimo seniūnaitijų ir seniūnijų lygmeniu.

Šio straipsnio tikslui pasiekti ir išsikeltiems uždaviniams įvykdyti buvo panaudoti mokslinės literatūros ir teisės aktų analizės ir interpretavimo metodai.

Bendruomenė ir organizacija: mokslininkų F. Tonnieso ir J. Girniaus teiginiai

Straipsnio autoriaus nuomone, vieni vertingiausių teiginių apie bendruomenės ir organizacijos/visuomenės esmę, panašumus ir skirtumus bei tarpusavio santykį yra suformuluoti vokiečių mokslininko sociologo Ferdinando Tonnieso (1885-1936) ir lietuvių filosofo, publicisto ir visuomenės veikėjo Juozo Girniaus moksliniuose darbuose. J. Girnius savo moksliniame darbe „Tauta ir tautinė ištikimybė“ rašo: „Bendruomenės žodis mūsų kalboje yra sukurtas atitikmeniu vokiečių *Gemeinschaft*, prancūzų *communaute* ir anglų *community*. Šalia šio termino vokiečiai turi *Gesellschaft*, prancūzai *societe* ir anglai *society*. Pastarasis žodis mūsų kalboje atitinka visuomenę apskritai, bet taip pat ir draugiją, organizaciją. (...) Griežčiausiai *bendruomenės* ir *visuomenės* terminus išskyrė vokiečių sociologas Tonniesas, bendruomenę suvokdamas kaip *savaimingai*, „iš prigimties“ susidarčius santykius, o „visuomenę“ – kaip *racionaliai* sutartus santykius formalios organizacijos prasme (...). Bendruomenė yra visa, kas yra „natūralu arba spontaniška“, ir organizacija – visa, kas yra sukurta (socialinės technikos prasme) (...). Bendruomenės pagrindas – prigimtis ir „esminė valia“, nukreipta į pačius žmones ir gaivinama solidarumo nusiteikimų. Organizacijos pagrindas – racionali sutartis, pagrįsta „arbitrarine valia“, žiūrinčia tik egocentriinių interesų“. Taigi iš pačios prigimties susikuria tie santykiai, kurie remiasi pačių žmonių artimumu (krauju ryšiai, kaimynystė, apskritai bičiulystė). Bendruomenės nariai vieni kitiems tiesiog simpatizuoja, t. y. kartu džiaugiasi savo laimėjimais, liūdi dėl ištikusios netekties, jie nesiekia kokio nors sutarto tikslo. Organizacija sukuriamą sąmoningai ir aiškiam, konkrečiam tikslui. Vienybės pagrindas organizacijoje yra nebe patys žmonės, o tik tasai tikslas, kuriam siekti atitinkama organizacija rasta sėkmingiausia priemone (...). Bendruomenėje nebūna formalaus pareigų apibrėžimo, organizacijos narių pareigos yra aiškiai pozityviai nustatytos ir formaliai apribotos. Organizacijoje gali būti apeliuojama tik į įstatus, o ne į širdį ar aukštesnes vertybes. Vadinasi, bendruomenėje individai susiję vidiniu artimumu, iš prigimties, organizacijoje – mechaniškai, išoriniais interesais, racionalių susitarimu.“ (Biržys ir kiti, 2007, 221-236).

Visgi, F. Tonnieso ir J. Girniaus interpretuotus teiginius apie žmonių socialinį bendrumą - bendruomenę ir jo (jos) skirtumus, lyginant su organizacija/visuomene, šio straipsnio autoriaus nuomone, nereikėtų suabsoliutinti, t. y. laikytis nuostatos, kad žmonių organizacija yra tarsi priešingybė žmonių bendruomenei ir dėl šios priežasties žmonių organizacijoje nėra „vietos“ bendruomeniškumui. Priešingai, mokomojoje knygoje „Filosofijos pamatai“ rašoma: „Civilizuotoje visuomenėje šios dvi bendro žmonių buvimo formos skiriasi tik prigimtimi, nes, kaip teigia filosofijos antropologas Scheleris, nėra organizacijos be bendruomenės, nors atitinkamu atveju gali būti bendruomenė be organizacijos. Pvz. teisiškai įforminta santuoka yra labiau organizacija, o neregistruota – labiau bendruomenė, nors abiem atvejais turi tuos ir anuos bruožus. Šiuolaikinė sociologija šias bendro buvimo formas dažniausiai vadina formaliomis (organizacija) ir neformalioomis (bendruomenė) (...)“ (Biržys ir kiti, 2007, 221-236).

Taigi, šio straipsnio autoriaus nuomone, bendruomeniškumas nėra tapatintinas tik su bendruomenės išskirtiniu bruožu: bendruomeniškumas ne tik gali, bet hipotetiškai teigtina netgi didesniu intensyvumu neretai pasireiškia būtent organizuotoje žmonių bendruomenėje – t. y. socialinėje organizacijoje (socialinėje sistemoje).

ORGANIZACIJA (FORMALIOJI ŽMONIŲ SOCIALINIO BENDRUMO FORMA)
1. ORGANIZACIJA YRA VISA, KAS YRA SUKURTA
2. ORGANIZACIJA SUKURIAMA SĄMONINGAI IR AIŠKIAM, KONKREČIAM TIKSLUI. VIENYBĖS PAGRINDAS ORGANIZACIJOJE YRA NEBE PATYS ŽMONĖS, O TIK TASAI TIKSLAS, KURIAM SIEKTI ATITINKAMA ORGANIZACIJA RASTA SĖKMINGIAUSIA PRIEMONE.
3. ORGANIZACIJOS NARIŲ PAREIGOS AIŠKIAI NUSTATYTOS IR FORMALIAI APRAŠYTOS.

BENDRUOMENĖ (NEFORMALIOJI ŽMONIŲ SOCIALINIO BENDRUMO FORMA)
1. BENDRUOMENĖ YRA VISA, KAS YRA NATŪRALU ARBA SPONTANIŠKA
2. IŠ PAČIOS PRIGIMTIES SUSIKURIA TIE SANTYKIAI, KURIE REMIASI PAČIŲ ŽMONIŲ ARTIMUMU (KRAUJO RYŠIAI, KAIMYNYSTĖ, APSKRITAI BIČIULYSTĖ). BENDRUOMENĖS NARIAI VIENI KITIEMS TIESIOG SIMPATIZUOJA, T.Y., KARTU DŽIAUGIASI SAVO LAIMĖJMAIS, LIŪDI DĖL IŠTIKUSIOS NETIEKTIES, JIE NESIEKIA KOKIO NORS SUTARTO TIKSLO
3. BENDRUOMENĖJE NEBŪNA FORMALAUS PAREIGŲ APIBRĖŽIMO. BENDRUOMENĖJE INDIVIDAI SUSIJĘ VIDINIŲ ARTUMŲ IŠ PRIGIMTIES

1 paveikslas. Vokiečių sociologo ferdinando tonnieso ir filosofo, publicisto ir visuomenės veikėjo juozo girniaus teoriniai teiginiai apie bendruomenę ir organizaciją

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal mokomąją knygą „Filosofijos pamatai“ (Biržys ir kiti, 2007, 221-236).

Lietuvos istorinis paveldas: 1918-1940 metai

Šio straipsnio autoriaus nuomone, daug vertingo apie bendruomenės ir bendruomeniškumą galime sužinoti ir pasimokyti iš Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotar-

pio (1918-1940). Ir nors šiuo laikotarpiu bendruomeniškumas teritoriniu aspektu buvo bandomas skiepyti valsčių ir miestų valsčių teisėmis (antraeilių miestų) lygmeniu, tačiau, autoritetingo mokslininko profesoriaus Mykolo Romerio nuomone (Romeris, 2008, 14-39), valsčiaus (ir miesto valsčiaus teisėmis) savivaldybė buvo teritorinis organizuotas (korporacijos tipo) pusiau laisvas socialinis junginys, arba dar kitaip - „dirbtina“ vietos (teritorinė) bendruomenė, o „natūrali“ vietos (teritorinė) bendruomenė formavosi ir gyvavo būtent seniūnijų lygmeniu. Manytina, kad palankiausios sąlygos rasti ir reikštis bendruomeniškumui kaimynystės ryšiais susijusių žmonių kolektyve buvo sudarytos laikotarpiu nuo 1918 m. iki 1926-1928 m. (iki autoritarinio režimo įvedimo ir vietos savivaldybių pajungimo valstybės valdžiai) ir ypač 1919 m. spalio 10 d. priėmus Savivaldybių įstatymą su šio įstatymo priedu, skirtu sistemškai apibrėžti seniūnijos organizaciją. Žemiau pateikiame, manytina, svarbiausias ir bendruomeniškumui tuo laikotarpiu ir toje erdvėje rasti ir reikštis sudariusias teises prielaidas.

1 lentelė. 1919 M. Savivaldybių įstatymo (1919.10.10) Priedo „seniūnijų organizacija“ nuostatos (tekstas pateiktas originalo kalba, netaisytas)

Įstatymo priedo nuostatos	
<p>1. Valsčiai dalijami seniūnijomis.</p> <p>2. Seniūniją sudaro valsčiaus dalis, kurioje gyvena apie šimtas asmenų. seniūnijon gali įeiti: a) arba tik vienas didelis kaimas (sodžius), miestelis, dvaras arba b) keli kaimai, dvarai (palivarkai).</p> <p>3. Seniūnijos reikalus taria ir sprendžia jos sueiga vadinama „krivulė“.</p> <p>4. Krivulėje dalyvauja visi seniūnijos gyventojai, kurie atitinka reikalavimus: amžius (21 metai), butas ar tarnystė, kitas nuolatinis užsiėmimas ne mažiau kaip pusė metų.</p> <p>5. Krivulė laikoma įvykusia ir teisėta, jeigu dalyvauja ne mažiau kaip pusė seniūnijos gyventojų, turinčių teisės dalyvauti krivulėje.</p> <p>6. Klausimai sprendžiami krivulėje paprasta dalyvaujančių balsų dauguma.</p> <p>7. Krivulės nutarimai gali būti valsčiaus tarybos panaikinti, valsčiaus valdybos pasiūlymu.</p> <p>8. Krivulė gali svarstyti ir spręsti:</p> <p>1) seniūno ir jo pavaduotojo rinkimai;</p> <p>2) seniūno atlyginimo ir tarnybos laiko nustatymas ir jo veiklos priežiūra;</p> <p>3) mokesčių, visai seniūnijai paskirtų, paskirstymas tarp seniūnijos gyventojų;</p> <p>4) natūralinių priedermių tarp gyventojų paskirstymas;</p> <p>5) laikymas valdymo ir naudojimas bendra visos seniūnijos žemės nuosavybe (ganyklos ir kt.);</p> <p>6) visuomenės įstaigų seniūnijos lėšomis užlaikomų steigimas, valdymas, užlaikymas;</p>	<p>7) apdėjimas seniūnijos gyventojų mokesčiais, kurie skiriami seniūnijos reikalams rūpinti ir surinktu aikvojimas;</p> <p>8) sprendimas klausimų apie priėmimą seniūnijon naujų gyventojų;</p> <p>9) bendrų ūkio reikalų rūpinimas;</p> <p>10) visų kitų reikalų, taip pat prašymų ir skundų, kuriuos seniūnijos reikalais ketinama Savivaldybės ir valstybės įstaigoms paduoti, aptarimas.</p> <p>9. Kiekvienoje seniūnijoje yra vienas seniūnas ir vienas jo pavaduotojas. Į seniūnus gali būti išrinktas asmuo, turįs teisę dalyvauti krivulėje ir ne mažiau kaip 24 metų amžiaus.</p> <p>10. Seniūno teisės ir pareigos:</p> <p>1) vykdo krivulės nutarimus;</p> <p>2) ragina gyventojus į krivulę;</p> <p>3) įduoda gyventojams kvietimus;</p> <p>4) praneša valsčiaus viršaičiui krivulės nutarimus ir visokius atsitikimus;</p> <p>5) pildo teisėtus valsčiaus valdybos ir viršaičio reikalavimus;</p> <p>6) Renka mokesčius ir kt.</p> <p>11. Asmuo, išrinktas į seniūnus, negali atsakyti tos pareigos eiti, išskyrus 4 atvejus (amžius, liga, negali gyventi seniūnijoje, jau buvo seniūnu).</p> <p>12. Skundai ant seniūno duodami krivulei arba valsčiaus viršaičiui, kuris siūlo skundą spręsti arba elgiasi pagal įstatymą.</p>

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Savivaldybių įstatymo (1919.10.10) priedą „Seniūnijos organizacija“

Manytina, kad bendruomeniškumo radimuisi ir raiškai ypač svarbios buvo 2-4 ir 8-10 nuostatos.

Kas yra bendruomeniškumas ir koks jo santykis su bendruomene

Straipsnio autoriaus teiginiai apie bendruomenes ir bendruomeniškumą suformuluoti, susipažinus su šių žemiau minimų užsienio ir Lietuvos mokslininkų tyrimais ir skelbtais moksliniais darbais, jų suformuluotais teoriniais teiginiais:

1) F. Tonnieso teoriniais teiginiais apie socialinio bendrumo formas – bendruomenę ir organizaciją/visuomenę (Biržys ir kiti, 2007, 221-236);

2) M. Romerio teoriniais teiginiais apie socialinius junginius, natūralias ir dirbtines bendruomenes, bendruomeniškumą ir pan. (Romeris, 2008, 14-39);

3) J. Girniaus teoriniais teiginiais apie bendruomenę ir visuomenę, jų tarpusavio santykį, bendruomeniškumą ir pan. (Biržys ir kiti, 2007, 221-236);

4) V. Legkauskio teoriniais teiginiais apie socialines grupes (Legkauskas, 2008, 319-331);

5) S. Nefo teoriniais teiginiais apie bendruomeniškumo ištakas ir sąlygas, bendruomenių tipus, funkcionaliąsias bendruomenes, veiksnius, kurie daro įtaką bendruomenių funkcionalumui; nuo 2001 metų nuolat vykdomais moksliniais tyrimais ir skelbiamais apklausų rezultatais (Nefas, 2009);

6) A. Baleženčio teoriniais teiginiais ir atliktais tyrimais apie seniūnijas, seniūnaitijas, bendruomeniškumą vietiniame lygmenyje (Baležentis, 2008);

7) V. Pilipavičiaus teoriniais teiginiais apie kaimo vietovių vystymą visavertės gyvenamos formavimo kontekste ir veiklinių bendruomenių vaidmenį tame procese (Pilipavičius, 2011);

8) G. Žilinsko ir V. Steponienės moksliniais tyrimais seniūnijų ir seniūnų statuso ir veiklos klausimais, seniūnijų ir gyvenamųjų vietovių bendruomenių tarpusavio santykių klausimais (Steponienė ir Žilinskas, 2011).

Bendruomeniškumas ir bendruomenė. Kas tai?

1. Bendruomeniškumas gali pasireikšti ne tik iš žmonių, bet ir iš gyvūnų (pvz. bičių bendruomenė; skruzdėlių bendruomenė) sudarytose grupėse arba kitaip – ir socialinėse, ir biologinėse sistemose. Tačiau akivaizdu, žmonių grupėse bendruomeniškumas reiškiasi specifiškai.

2. Bendruomeniškumas gali reikštis skirtingu pagrindu - giminystės (kraujo ryšio), teritoriniu (gyvenimo kaimynystėje), interesų - susitelkusiose žmonių grupėse.

3. Bendruomeniškumas gali reikštis ne tik neorganizuotose (neformaliose) žmonių grupėse (natūraliose bendruomenėse, neorganizuotose pirminiuose socialiniuose junginiuose, artimų žmonių socialinėse grupėse, mažose socialinėse grupėse ir pan.), bet ir organizuotose (formaliose) žmonių grupėse (korporacijose, organizacijose, organizacijos tipo socialiniuose junginiuose, tikslo siekimo žmonių grupėse ir pan.).

Paradoksalu, tačiau neretai organizuotose (t. y. juridinę formą įgavusiose) žmonių grupėse bendruomeniškumas gali reikštis/skleistis netgi stipriau (labiau), negu neorganizuotose žmonių grupėse.

Todėl teisinio subjektiškumo (juridinės formos) suteikimas gali ne sumažinti, bet priešingai - padidinti bendruomeniškumo raišką žmonių grupėje. Tą akivaizdžiai rodo šalių – Šveicarijos, Prancūzijos, Vokietijos, Slovakijos, Vengrijos, Lenkijos ir pan. - su mažomis žemiausio lygio savivaldybėmis (savivaldžiomis teritorinėmis bendruomenėmis) pavyzdys.

Tokiu būdu bendruomeniškumas žmonių grupėje (socialinėje sistemoje) – tai neorganizuotos (neformalios) ir organizuotos (formalios), giminystės, teritoriniu ar interesų pagrindu susitelkusios žmonių grupės požymis, paprastai pripažįstamas kaip vienas iš svarbiausių žmonių grupių skiriamųjų bruožų.

Bendruomeniškumo žmonių grupėje (socialinėje sistemoje) reiškimosi intensyvumas (lygis) gali labai skirtis. Tos žmonių grupės, kuriose šis požymis (bruožas) – bendruomeniškumas - reiškiasi intensyviai, yra (gali būti) pelnytai vadinamos bendruomenėmis.

4. Taigi, kas yra bendruomeniškumas?

Bendruomeniškumas (žmonių grupėje) – tai žmonių grupę sudarančių asmenų gebėjimas ir norėjimas spręsti ir veikti bendrai (kartu), to darymas bendrai (kartu) nuolatinio grupę sudarančių asmenų komunikavimo lauke, lydymas teigiamų emocijų, susiformuojančių bendrų vertybinių nuostatų, asmenų vidinio įsipareigojimo grupei ir atsakomybės prieš kitus grupės narius, galų gale – visus vienijančio bendrumo ir priklausomybės grupei jausmo „atsiradimo“.

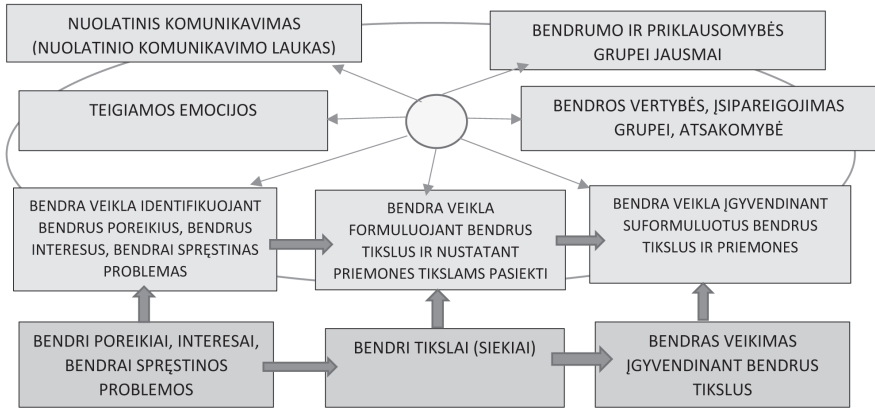
5. Ką reiškia – **spręsti ir veikti bendrai (kartu)**?

Siekiamybė – visų grupės narių tiesioginis dalyvavimas šiame veikime (tiesioginis įsitraukimas į sprendimų priėmimo ir jų įgyvendinimo procesą). Realybėje – maksimaliai kuo didesnis ir kaip įmanoma tiesiogiškesnis grupės narių dalyvavimas šiame veikime (įsitraukimas į sprendimų priėmimo ir jų įgyvendinimo procesą).

Akivaizdu – kuo mažiau skaitlinga žmonių grupė, tuo daugiau teorinių galimybių visiems ir tiesiogiai (betarpiškai) įsitraukti į sprendimų priėmimo ir jų įgyvendinimo procesą.

Tai svarbu žinoti, ieškant priemonių didinti (stiprinti) bendruomeniškumą seniūnaitijos (ir seniūnijos) lygmenimis. **I įžvalga:** siekiant didesnio bendruomeniškumo seniūnaitijos lygmeniu reikia atsakingai formuoti seniūnaitijas: rasti tinkamą gyvenamosios vietovės tipą, dydį, jų kombinaciją, optimalų gyventojų skaičių.

6. **Ko darymu (sprendimu ir veikimu)** pasireiškia bendruomeniškumas?

3 paveikslas

Šaltinis: sudarytas autoriaus.

7. Bendrai spręstinoms problemoms, bendrai formuluotini tikslai (ir priemonės jiems pasiekti), bendras tiesioginis veikimas, siekiant bendrų tikslų gali rasti / randasi **kažko bendro pagrindu**.

Sprendimų ir veikimo bendrai objektyvus pagrindas – bendras turtas ir/ar grupėi nustatytos bendros pareigos (atsakomybės, prievolės), kurias reikia atlikti (visiems vienodai ar pasidalijus tarp grupės narių pagal jų pajėgumą) ir/ar saugumas (poreikis apsiginti, išlikti) ir/ar bendravimo (ir tuo pačiu bendros išminties, tradicijų perdavimo ateities kartoms, taip pat naujų bendrabūvio normų kūrimo ir ateities projektavimo) poreikis ir jo patenkinimas ir/ar situacija, kai kažką daryti pavieniui yra neefektyvumu ir kt.

Objektyvaus pagrindo bendram veikimui (bendro turto, bendrų prievolių, bendrų įstaigų išlaikymo ir kt.) įtvirtinimas Savivaldybių įstatymu seniūnijoms tarpukario Lietuvoje ir buvo tas bendruomeniškumo seniūnijose radimosi ir raiškos pamatas.

Todėl dėl tokio objektyvaus pagrindo bendram veikimui įtvirtinimo (buvimo):

1) organizuotos (neformalios) žmonių grupės neretai ir būna bendruomeniškesnės už neorganizuotas (neformalias) žmonių grupes,

2) šalyse su dideliu mažų žemiausio lygio savivaldybių (teisinę formą turinčių savivaldžių teritorinių bendruomenių) skaičiumi bendruomeniškumas ir reiškiasi (skleidžiasi) geriau.

II įžvalga. tai svarbu žinoti, siekiant stiprinti bendruomeniškumą seniūnaitijų (ir seniūnijų) lygmeniu.

Objektyvaus pagrindo veikti kartu suradimas ir/ar teisinio subjektiškumo (juridinės formos) suteikimas gyvenamosios vietovės bendruomenei, atsakomybių (funkcijų) jai ir išteklių atsakomybėms (funkcijoms) vykdyti nustatymas gali turėti teigiamą poveikį bendruomeniškumo šiame lygmenyje radimuisi ir didėjimui (stiprėjimui).

8. Kaip jau minėta, bendruomeniškumas tarpsta grupę sudarančių asmenų nuolatinio komunikavimo lauke, yra lydimas teigiamų emocijų, bendrų vertybinių nuostatų formavimosi, vidinio išsipareigojimo ir atsakomybės grupei, taip pat bendrumo, priklausomybės grupei jausmo radimosi (stiprėjimo).

Mechaninis ar prievartinis žmonių įtraukimas į grupes ir vertimas kažką daryti bendrai (per prievartą) negali būti sėkmingas bendruomeniškumo didinimo (stiprinimo) būdas.

III įžvalga. Tai svarbu žinoti, siekiant stiprinti bendruomeniškumą seniūnaitijų ir seniūnijų lygmeniu.

Siekiant didinti (stiprinti) bendruomeniškumą būtina keisti žmonių požiūrį ir vertybines nuostatas dėl bendruomeniškumo esmės ir vertės, dėl individualizmo ir bendruomeniškumo santykio ir „sugyvenimo“: t. y. turi būti reabilituotas bendruomeniškumas kaip vertybė, turi išnykti individualizmo ir bendruomeniškumo priešpatatymas). Todėl būtina šviesti ir mokyti žmones, kaip tapti bendruomeniškesniems, o viešosios valdžios atstovus - kaip sudaryti sąlygas bendruomeniškumui rasti / didėti (stiprėti).

Ką būtų galima daryti, siekiant didinti (stiprinti) bendruomeniškumą seniūnaitijos ir seniūnijos lygmeniu

Atsižvelgiant į šiame straipsnyje suformuluotus teiginius apie bendruomenę ir bendruomeniškumą šio straipsnio autoriaus nuomone teiktini tam tikri siūlymai bendruomeniškumui didinti (stiprinti) - visų pirma, seniūnaitijos (kaip tinkamiausioje vietoje) ir taip pat seniūnijos lygmeniu.

Siūlymai dėl bendruomeniškumo didinimo (stiprinimo) seniūnaitijos lygiu

1. **Atsakingai (pagrįstai) identifikuoti, kokio dydžio** (gyventojų skaičiumi, teritorijos plotu), iš kokio skaičiaus ir iš kokio tipo gyvenamųjų vietovių kaime (gyvenamosios vietovės dalies ar dalių – mieste) **turėtų būti sudaromos seniūnaitijos** (mieste – kaimynijos), kad jose gyvenantys gyventojai kaip galima noriau ir motyvuotiau telktųsi (vienytųsi) į natūraliąsias kaimynystės ryšiais susijusias bendruomenes su intensyviai pasireiškiančiu bendruomeniškumu (toliau – seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) „gyvybingąsias“ bendruomenes);

2. Seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) „gyvybingąsias“ žmonių bendruomenes **reikia įgalinti:**

2.1. sukurti teisinės prielaidas jų būsimai saviraiškai (savarankiškam priskirtų vietos reikalų tvarkymui): suteikti joms teisinį subjektiškumą, pagrįstai nustatyti jų atsakomybes (funkcijas, kasdienės savo jėgomis ir sau patiems teikimas paslaugas), aiškiai įtvirtinti veiklos formas ir valdymo sprendimus priimančius subjektus, šių su-

bjektų įgaliojimus, tarpusavio santykius, sprendimų rengimo, priėmimo, vykdymo, kontrolės ir atsiskaitymo tvarką ir pan.);

2.2. sukurti materialines – finansines prielaidas jų būsimai saviraiškai: nustatyti jų atsakomybių (funkcijų) įgyvendinimui reikalingų išteklių rūšis, finansinių lėšų šaltinius ir apimtis, šių lėšų skyrimo (gavimo) ir naudojimo tvarką; materialinio turto, galimai perduotino joms savarankiškai naudoti ir disponuoti, rūšis ir apimtis, šio turto įgijimo ir disponavimo būdus bei naudojimo tvarką;

3. sudaryti sąlygas seniūnaitijos (mieste – kaimynijų) „gyvybingųjų“ bendruomenių nariams realiai įsitraukti į bendrųjų reikalų tvarkymą:

3.1. keisti jų vertybines nuostatas: propaguoti kolektyvizmą, bendruomeniškumą kaip vertybes;

3.2. šviesti ir mokyti bendruomenių lyderius, „paprastus“ gyventojus (seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) „gyvybingųjų“ bendruomenių narius);

3.3. šviesti ir mokyti vietos ir valstybės valdžios atstovus, nuo kurių priklauso seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) gyvybingųjų bendruomenių radimasis / plėtra;

3.4. kaupti ir skleisti gerąją patirtį šioje srityje;

4. formuoti ir vykdyti nuoseklią valstybės politiką bendruomeniškumo didinimo (stiprinimo) srityje:

4.1. paskirti už tai atsakingas valstybės institucijas, nustatyti jų kompetenciją ir atsakomybę;

4.2. objektyviai įvertinti esamą situaciją, kliūtis ir trukdžius, neleidžiančius steigti seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) „gyvybingoms“ bendruomenėms ir parengti bendruomeniškumo didinimo (stiprinimo) seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) ir seniūnijų lygmenyse Gaires (su vertinimo rodikliais) ir šių gairių įgyvendinimo veiksmų planą;

4.3. parengti ir priimti reikalingus teisės aktus; numatyti reikalingus tikslams siekti išteklius.

Siūlymai dėl bendruomeniškumo didinimo (stiprinimo) seniūnijų lygmeniu

Steigiant seniūnijas ir parenkant optimalų jų dydį, pavedamų funkcijų apimtį (ratą), teisinį statusą (formą), būtina atsižvelgti į tai, kad kuo didesnė bus seniūnijos administruojama teritorija, tuo gyventojams bus sunkiau asmeniškai ir tiesiogiai įsitraukti į vietos reikalų sprendimą, įgalinimą keis konsultavimasis su vietos gyventojais, o konsultavimasis – pavirs tik vietos gyventojų informavimu.

Seniūnijos lygiu tikslinga sukurti socialinę partnerystę: kartu spręsti ir bendrai priimtus sprendimus įgyvendinti (t. y. veikti) turi seniūnas su tarnyba (seniūnija), (seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) „gyvybingųjų“ bendruomenių išrinkti atstovai - seniūnaičiai ir teritorinės bendruomeninės organizacijos, tuo pačiu pritraukiant ir kitas interesų grupes:

1) šiuo metu bendriems sprendimams priimti gali sėkmingai pasitarnauti Vietos savivaldos įstatymu įtvirtintos išplėstinės seniūnaičių sueigos. Savivaldybių tarybos turi patvirtinti tokių išplėstinių seniūnaičių sueigų sudarymo ir veiklos aprašus;

2) bendrus sprendimus turėtų įgyvendinti seniūnas su tarnyba (seniūnija), teritorinės bendruomeninės organizacijos (kaip tam tikrų joms perduotų viešųjų paslaugų teikėjos) ir seniūnaičiai, atsakingai ir motyvuotai atlikdami dvi jiems įstatymu nustatytas funkcijas – informuoti ir aktyvinti gyvenamųjų vietovių bendruomenių narius. Ilgainiui, ši bendrųjų reikalų tvarkymą turi išjungti ir seniūnaitijų (mieste – kaimyniųjų) „gyvybingosios“ bendruomenės (jose, manytina, seniūnaitių ir bendruomeninių organizacijų veikla bus integruota).

Išvados

1. Bendruomenės, ir vienas iš svarbiausių jų skiriamųjų požymių (bruožų) – bendruomeniškumas – buvo, yra, greičiausiai, ir ateityje išliks įvairių mokslo sričių mokslininkų susidomėjimo ir tyrinėjimų objektu (objektais). Bendruomenių kilmė, jų įvairovė, veikimas (savivalda, savitvarka), sąveika su kitais dariniais (sistemomis), bendruomeniškumo kaip bendruomenės skiriamąjį požymio raiškos intensyvumas, bendruomeniškumo „radimasis“ ir to pagrindu ne bendruomenės tapsmas (virsmas) bendruomene arba bendruomeniškumo silpnėjimas ir bendruomenės išyrimas bei kiti mokslui ir praktikai su šiais fenomenais susiję aspektai nepraranda savo aktualumo iki šiol.
2. Visuomeniškumo ir ypač bendruomeniškumo tarp kaimynystėje gyvenančių žmonių apraiškų pasigenda daug Lietuvoje gyvenančių žmonių ir ypač iš Lietuvos emigravę į tokias šalis kaip Vokietija, Prancūzija, Šveicarija ir pan., ten bendruomeniškumo dvasia persmelktoje aplinkoje pagyvenę, ir vėl į Lietuvą sugrįžę lietuviai. Pajutę „tikrąjį“ bendruomeniškumo jausmą, bendrumo „skoni“, vertę ir naudą jie iš valstybės ir vietos politikų bei valstybės tarnautojų laukia konkrečių sprendimų ir veiksmų, kurie sudarytų sąlygas ir Lietuvoje telktis (rastis) ir veikti panašaus pobūdžio teritorinėms (kaimynystės ryšiais susijusių) žmonių bendruomenėms ir tokiu būdu rastis iš naujo ir/ar stiprėti dar tebepluošančiam jų bendruomeniškumui.
3. Vieni vertingiausių teiginių apie bendruomenės ir organizacijos/visuomenės esmę, panašumus ir skirtumus bei tarpusavio santykį yra suformuluoti vokiečių mokslininko sociologo Ferdinando Tonnieso (1885-1936) ir interpretuoti lietuvių filosofo, publicisto ir visuomenės veikėjo Juozo Girniaus moksliniuose daruose. Visgi, šių mokslininkų teiginių apie žmonių socialinį bendrumą - bendruomenę ir jo (jos) skirtumus, lyginant su organizacija/visuomene nereikėtų absoliutinti, t. y. laikytis nuostatos, kad žmonių organizacija yra tarsi priešingybė žmonių bendruomenei ir dėl šios priežasties žmonių organizacijoje nėra „vietos“ bendruomeniškumui. Priešingai, bendruomeniškumas nėra tik su bendruomenės išskirtinis bruožas: bendruomeniškumas gali ir net neretai didesniu intensyvumu gali reikštis socialinėje organizacijoje (socialinėje sistemoje).

4. Daug vertingo apie bendruomenes ir bendruomeniškumą galime sužinoti iš Pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpio (1918-1940). Ir nors šiuo laikotarpiu bendruomeniškumas teritoriniu aspektu buvo bandomas skiepyti valsčių ir miestų valsčių teisėmis (antraeilių miestų) lygmeniu, tačiau, autoritetingo mokslininko profesorius Mykolas Romeris nuomone, „natūrali“ vietos (teritorinė) bendruomenė formavosi ir gyvavo būtent seniūnijų lygmeniu. Teigtina, kad palankiausios sąlygos rasti ir reikštis bendruomeniškumui kaimynystės ryšiais susijusių žmonių kolektyve buvo sudarytos laikotarpiu nuo 1918 m. iki 1926-1928 m. (iki autoritarinio režimo įvedimo) ir ypač 1919 m. spalio 10 d. priėmus Savivaldybių įstatymą su šio įstatymo priedu, skirtu sistemiskai apibrėžti seniūnijos organizaciją. Šiuo paveldu reikia mokėti kūrybiškai pasinaudoti.
5. Nors bendruomenes ir bendruomeniškumą yra tyrinėję didelis skaičius užsienio ir Lietuvos mokslininkų, tačiau tikslinga nuolat perkainoti praicityje išmoktas pamokas ir įgytas žinias, atrinkti ir išplėtoti tokius teorinius teiginius, kurie galėtų pasitarnauti, priimant šiandien aktualius politinius ar administracinius sprendimus. Nauju žvilgsniu „pažvelgus“ į bendruomeniškumą kaip žmonių grupės (tiek neorganizuotos, tiek ir organizuotos) skiriamąjį požymį, dar kartą apsibrėžus, ką reiškia spręsti ir veikti bendrai (kartu), kas yra veikimo bendrai (kartu) objektyvus pagrindas, kiek bendruomeniškumui yra svarbu nuolatinis komunikavimas, emocijos, vertybinės nuostatos, vidinis įsipareigojimas ir bendrumo, priklausomybės grupei jausmas, turime ir galime rasti efektyvių būdų ir priemonių, kurias įgyvendinus seniūnaitijose (mieste – kaimynijose) gyvenantys gyventojai noriau ir motyvuotiau telksis (vienysis) į natūraliąsias kaimynystės ryšiais susijusias bendruomenes su intensyviai pasireiškiančiu bendruomeniškumu. Seniūnijos lygiu tikslinga kurti viešąją partnerystę: kartu spręsti ir bendrai priimtus sprendimus įgyvendinti (t. y. bendrai veikti) turi seniūnas su seniūnija, seniūnaičiai ir teritorinės bendruomeninės organizacijos, o ilgainiui - į bendrųjų reikalų tvarkymą turi įsijungti ir seniūnaitijų (mieste – kaimynijų) bendruomenės (seniūnaičių ir bendruomeninių organizacijų veikla bus integruota į jų veiklą).

Literatūra

1. Astrauskas A. Vietos savivaldos raida Lietuvoje 1990–2010 metais. Viešoji politika ir administravimas. 2011, 2, 283-298.
2. Baležentis A. Seniūnijos vystymo problemų analizė. Viešoji politika ir administravimas. 2008, 24.
3. Biržys R., Jasmontas A., Kačerauskas T., Kunčinas A. Filosofijos pamatai. Mokomoji knyga. 2-oji laida. Vilnius, Technika, 2007, 221-236.
4. Legkauskas V. Grupių formavimosi mechanizmas. Socialinė psichologija. Vilnius: Vaga, 2008, 319-331

5. Nefas S. Funkcionalių vietos bendruomenių veiklą sąlygojantys veiksniai. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2009. 3(16). 101-109.
6. Nefas S. Funkcionali vietos bendruomenė Lietuvos kaimuose ir miesteliuose. Daktaro disertacija.. Mykolo Romerio universitetas. Vilnius.
7. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos pagrindų įstatymas. *Valstybės žinios*. 1990, Nr. 7-170.
8. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios*. 1994, Nr. 55-1049.
9. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2000, Nr. 91-2832.
10. Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas. *Valstybės žinios*. 2008, Nr. 113-4290
11. Pilipavičius V. bendruomeninio verslumo formavimas ir kaimo vietovių konkurencingumo stiprinimas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*. 2011, 4 (24) 2011
12. Romeris M. Valstybė ir jos konstitucinė teisė. Trečia dalis. Valstybės formos ir konstituciniai režimai. Unitarinė valstybė ir valstybiniai junginiai. Vilnius. Mykolo Romerio universitetas. 2008, 14-39.
13. Staponienė V., Žilinskas G. Lietuvos Respublikos seniūnijų raidos aspektai. *Viešoji politika ir administravimas*. 2011, 11.

Algirdas Astrauskas

**Community and sociality in *seniūnija* and *seniūnaitija* level:
Definition, outspread and possibility to improve**

Abstract

The aim of this article is to review the theoretical aspects of the community and sociality, as well as the experience of Lithuania when creating legal preconditions for sociality at the level of *seniūnija*, to present proposals on increasing sociality in Lithuania at the present moment at the level of *seniūnaitija* and *seniūnija* based on the experience of Lithuania and new theoretical statements formulated by the author himself. The article presents the statements of scholars F. Tonnies and J. Girnius about the community and its differences in comparison with another social belonging - the organization of people, as well as the provisions of the Annex *Organization of Eldership* to the Law on Municipalities (1919.10.10) that formed legal preconditions for sociality at the level of *seniūnija* during that historic period. In order to describe the current situation, the article reveals how sociality existed on the territorial level (*seniūnaitija* and *seniūnija*) in Lithuania during the period from 1990 to the present day. The added value of this article is in the statements formulated by the author of the article on what sociality is (in the author's opinion) and its relationship with the territorial social community, as well as suggestions for increasing (strengthening) the sociality in Lithuania in the current period, in particular at the level of *seniūnaitija*, as well as *seniūnija*. The methods of analysing and interpreting scientific literature and legal acts were used to achieve the purpose and fulfil the tasks of this article.

Algirdas Astrauskas, prof., Mykolo Romerio universiteto Viešojo valdymo fakulteto Viešojo administravimo institutas.

El. paštas: algirdas.astrauskas@lrs.lt

Algirdas Astrauskas, prof., Mykolas Romeris university, Public management Faculty, Institute of Public Administration.

E-mail: algirdas.astrauskas@lrs.lt